

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Zuzany Bystrické a soudců Mariana Kokeše a Lubomíra Majerčíka ve věci

žalobci: a) nezl. Y. B. (UKR)
b) M. B. (UKR)
c) D. B. (UKR)
všichni bytem X

proti
žalovanému: Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky
sídlem Nad štolou 936/3, 170 00 Praha

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem správního orgánu,

takto:

- I. Zásah žalovaného spočívající v tom, že dne 2. 8. 2024 žalobkyni a), žalobkyni b) a žalobci c) vrátil jejich žádosti o dočasnou ochranu jako nepřijatelné, **byl nezákonný**.
- II. Žalovaný **je povinen** ve lhůtě jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku **obnovit** stav před vrácením žádosti žalobkyně a), žalobkyně b) a žalobce c) o dočasnou ochranu.
- III. Žalobcům se **nepřiznává** náhrada nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a průběh správního řízení

1. Žalobci jsou státní příslušníci Ukrajiny, dříve pobývající v městě Slovjansk v Doněcké oblasti. Po zahájení invaze vojsk Ruské federace na území Ukrajiny žalobkyně a) a b)

z Ukrajiny vycestovaly do České republiky, kde jim byla dne 2. 3. 2022 udělena dočasná ochrana podle zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace (dále „lex Ukrajina“). Žalobce c) již byl držitelem pobytového oprávnění na území České republiky – krátkodobého víza za účelem zaměstnání, a to od 21. 1. 2022 do 20. 4. 2024.

2. Žalobci v podané žalobě uvádějí, že dne 19. 2. 2024 se žalobci dočasné ochrany vzdali s tím, že vycestovali do Nizozemí, kde jim byla udělena dočasná ochrana dne 24. 2. 2024. S ohledem na zdravotní komplikace žalobkyně a) se rodina rozhodla vrátit zpět do České republiky, kde opětovně požádali o dočasnou ochranu, přičemž dočasná ochrana udělená jim v Nizozemí zanikla dne 3. 5. 2024. Poté, co byli informováni, že na tuto opětovnou dočasnou ochranu nemají nárok, vycestovali na Slovensko, kde dne 6. 5. 2024 požádali o dočasnou ochranu. Po necelém měsíci se nicméně z důvodu zajištění náležité zdravotní péče pro žalobkyni A) znovu vrátili do České republiky, nicméně poté ihned vycestovali do Německa, kde dne 20. 6. 2024 provedli registraci k získání dočasné ochrany zde. Dne 2. 8. 2024 nicméně opětovně podali na pracovišti Krajského asistenčního centra pomoci Ukrajině v Brně žádost o udělení dočasné ochrany, nicméně tyto žádosti žalobců byly vyhodnoceny jako nepřijatelné (č. j. OAM-0381151/DO-2024; OAM-0381157/DO-2024 a OAM-0381173/DO-2024).

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

3. Ve včas podané žalobě (§ 84 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“), splňující též ostatní podmínky řízení (§ 82 a § 85 s. ř. s.), se žalobci domáhají ochrany před nezákonným zásahem žalovaného.
4. Nezákonný zásah žalovaného žalobci spatřují v popsáném postupu žalovaného, kterým vyhodnotil jejich žádosti o udělení dočasné ochrany ze dne 2. 8. 2024 jako nepřijatelné ve smyslu § 5 odst. 1 písm. d) lex Ukrajina a žádost jim vrátil se sdělením důvodu nepřijatelnosti provedeným na druhé straně tiskopisu žádosti (žadatelé získali dočasnou nebo mezinárodní ochranu v jiném členském státě Evropské unie). Žalobci mají za to, že při odmítání žádosti postupoval správní orgán dle § 5 odst. 1 lex Ukrajina formalisticky, ve zjevném rozporu se skutečným stavem věci.
5. Žalobci předně namítají, že jim svědčí právo na opravný prostředek, ačkoliv žalovaný postupoval podle § 5 odst. 2 lex Ukrajina, který vylučuje soudní přezkum. Toto ustanovení by se ovšem nemělo použít, neboť je v rozporu se Směrnicí Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími (dále jen „směrnice o dočasné ochraně“). Institut nepřijatelnosti žádosti totiž směrnice nezná, a kromě toho je jím popřeno právo cizince na opravný prostředek dle čl. 29 směrnice o dočasné ochraně. Dále poukazují na § 17 zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců (dále „zákon o dočasné ochraně cizinců“), který umožňuje přezkum rozhodnutí ve věci dočasné ochrany. Lex Ukrajina podle nich staví národní právní úpravu do zjevného rozporu se směrnicí o dočasné ochraně.
6. Hodnocení žádostí žalobců jako nepřijatelných je nezákonné, neboť podle Prováděcího rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana (dále jen „prováděcí rozhodnutí“) a Operačních

pokynů k provádění prováděcího rozhodnutí Rady (EU) 2022/382, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana, zveřejněno pod č. 2022/C 126 I/01 (dále jen „Operační pokyny“), postačuje, pokud dotčená osoba hodlající využít práv spojených s dočasnou ochranou prokáže svou státní příslušnost. Žalobci jsou poživateli dočasné ochrany již na základě toho, že spadají do kategorie osob dle čl. 2 odst. 1 prováděcího rozhodnutí. Směrnice o dočasné ochraně nezná jako důvod pro vyloučení přístupu k dočasné ochraně skutečnost, že cizinci byla udělena dočasná ochrana v jiném členském státě. Žalobci splňují veškeré obecné podmínky pro udělení dočasné ochrany, díky čemuž tuto ochranu získali již poprvé v České republice, následně v Nizozemí a poté na Slovensku.

7. Možnosti požádat o dočasnou ochranu v jiném státě svědčí i právo cizince pobývat v zemi dle svého výběru, které je zakotveno např. v čl. 16 preambule prováděcího rozhodnutí. Členské státy včetně ČR se přitom zřekly použití čl. 11 směrnice o dočasné ochraně, který vyjadřuje závazek zpětného přijetí osob, které na území dotčeného státu požívají dočasnou ochranu. Závěr, že členský stát nemůže odmítnout registraci osoby spadající do oblasti působnosti směrnice o dočasné ochraně, a tím případně omezit přístup k právům této osoby v dotčeném členském státě z důvodu, že je osoba registrována v jiném členském státě, plyne i z dokumentu Komise *Frequently asked questions received on the interpretation of the Temporary Protection Directive and Council Implementing Decision 2022/382* (dále jen „dokument Komise“). I jiné členské státy postupují v souladu s tímto výkladem. Systém výměny informací mezi členskými státy slouží k tomu, aby bylo vyloučeno souběžné poskytnutí dočasné ochrany více státy, nikoliv jako zdroj informací o tom, komu nelze dočasnou ochranu již udělit.
8. Žalobci dále odkazují na judikaturu krajských soudů, podle které je zásah spočívající ve vrácení žádosti o dočasnou ochranu z důvodu nepřijatelnosti zásahem nezákonným. Žalobci mají nárok na udělení dočasné ochrany v České republice, třebaže jim již v minulosti byla udělena dočasná ochrana v Nizozemí a poté na Slovensku a prvotně udělené dočasnou ochranu v České republice se vzdali. Závěrem žalobci uvádí, že si jsou vědomi také předběžné otázky položené Nejvyšším správním soudem v řízení vedeném pod sp. zn. 8 Azs 93/2023, ve které je Soudní dvůr EU tázán, zda je institut nepřijatelnosti žádosti v rozporu se směrnicí o dočasné ochraně. Krajské soudy však z tohoto důvodu řízení nepřerušují.

III. Argumentace žalovaného

9. Žalovaný ve vyjádření k žalobě uvádí, že žaloba je nejspíše skutečně přípustná, byť z jiných důvodů, než tvrdí žalobci. Žalovaný odmítá argument odkazující na čl. 29 směrnice o dočasné ochraně či na § 17 zákona o dočasné ochraně cizinců. Tato ustanovení míří na jiné právní důvody. Současně ale žalovaný uznává, že žaloba na ochranu proti nezákonnému zásahu podle § 82 s. ř. s., nejspíš skutečně přípustná je, a to s ohledem na judikaturu správních soudů k nepřipustnosti žádosti o udělení dlouhodobého víza.
10. Pokud jde o věcné námitky, žalovaný má za to, že postupoval v souladu se zákonem, přičemž žalobci, jako držitelé dočasné ochrany původně v České republice, které se však záměrně vzdali, následně v Nizozemí a poté na Slovensku již žalobci nejsou osobami, které by prchaly před nebezpečím vyvolaným ruskou agresí v zemi svého původu. Žalobci proto institut dočasné ochrany spíše zneužívají. Žalovaný k tomu dále uvádí, že konstatováním nepřijatelnosti její další žádosti o dočasnou ochranu Česká republika tuto osobu z poskytnutí dočasné ochrany nevylučuje, neboť jí už dočasná ochrana poskytnuta byla, byť jiným

členským státem. Toto právo žadatelům Česká republika neodnímá, ani jim ho nijak neupírá. Dočasnou ochranu nelze požívat ve více státech, o tom svědčí zejména čl. 15 odst. 6 a čl. 26 odst. 4 směrnice o dočasné ochraně. Z toho logickým výkladem plyne, že dva členské státy nemohou udělit dočasnou ochranu najednou nebo po sobě. Zmíněná směrnice řadu otázek spojených s žádostí o udělení dočasné ochrany neřeší, nutně je tak ponechává na vnitrostátní úpravě.

11. Žalovaný si je vědom, že stávající judikatura krajských soudů převážně pokládá § 5 odst. 1 písm. c) a d) lex Ukrajina za rozporný s právem EU. Žalovaný však má jako správní orgán povinnost postupovat v souladu se zákonem. Daná otázka nadto není vyjasněna. Opačně již judikoval Krajský soud v Českých Budějovicích a Nejvyšší správní soud, v současné době se problematikou bude zabývat Soudní dvůr Evropské unie. Z tohoto důvodu žalovaný navrhuje řízení přerušit. Žalovaný se nedomnívá, že by § 5 odst. 1 písm. c) a d) lex Ukrajina byl v rozporu s právem EU. Směrnice o dočasné ochraně totiž nepředpokládá, že by osoba požívající dočasnou ochranu v jednom členském státě mohla tentýž status získat i v jiném členském státě, neboť na ni nelze pohlížet jako na osobu vysídlenou. Je osobou usazenou v jiném členském státě, ze kterého přichází. Otázku, jak naložit s žádostí o poskytnutí dočasné ochrany, pokud žadateli již dočasná ochrana byla udělena v jiném členském státě, směrnice zjevně ponechává na vnitrostátním právu členských států. Také z preambule směrnice o dočasné ochraně vyplývá, že jejím cílem není, aby cizinci požívali nebo žádali o dočasnou ochranu ve více členských státech a tím zbytečně, případně účelově, vyčerpávali kapacity a zdroje členských států. Žalobci již držitelé dočasné ochrany byli a směrnice jim nedává právo na další dočasnou ochranu v jiném členském státě.
12. Rovněž z předkládací zprávy k návrhu směrnice o dočasné ochraně je podle žalovaného zřejmý úmysl evropského zákonodárce zakotvit mechanismus přerozdělování držitelů dočasné ochrany, nikoliv aprobovat jejich druhotný pohyb. Vnitrostátní úprava nepřijatelnosti žádosti nerozšiřuje nad rámec čl. 28 směrnice důvody, pro něž je cizinec z poskytnutí dočasné ochrany vyloučen. Reaguje pouze na situace, kdy se při neexistenci dohody mezi členskými státy snaží držitel dočasné ochrany v jiném členském státě získat dočasnou ochranu znovu v České republice.
13. Cizinci sice mají dle prováděcího nařízení právo vybrat si členský stát, ve kterém o udělení dočasné ochrany požádají; to však neznamená, že by měli možnost si mezi členskými státy přebírat a postupně žádat o udělení dočasné ochrany v několika z nich, než si vyberou ten, který jim bude vyhovovat nejlépe. Tento princip potvrzuje i výklad podaný Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 12. 10. 2022, č. j. 2 Azs 178/2022-46. Se samotným podáním žádosti o dočasnou ochranu, natož s jejím vydáním, jsou spojeny jisté výhody, proto má žalovaný za to, že opakovaným podáním žádosti v různých členských státech cizinci zneužívají svého práva na podání a zatěžují tím přijímací kapacity jednotlivých států. Jakmile cizinec dočasnou ochranu v jednom státě získá, má možnost na území daného státu setrvat. Tím je účel dočasné ochrany splněn. Pokud by evropský zákonodárce zamýšlel dát dotčeným osobám právo požádat o dočasnou ochranu ve více členských státech najednou či po sobě, jistě by toto právo ve směrnici zakotvil.
14. Dohoda států, že nebudou aplikovat článek 11 směrnice o dočasné ochraně, znamená, že členské státy nebudou držitele dočasné ochrany v jiném členském státě, který neoprávněně pobývá na jejich území, aktivně přemísťovat či předávat do členského státu, který mu povolení k pobytu za účelem dočasné ochrany vydal. Operační pokyny a dokument Komise, na něž žalobkyně v žalobě upozorňuje, nejsou právním předpisem ani závazným výkladem

ustanovení směrnice o dočasné ochraně. Tyto dokumenty navíc vznikly krátce po událostech, které měly za následek hromadný příliv osob z Ukrajiny, a jsou do jisté míry poplatné době svého vzniku. Logicky proto nereagují na současný zvýšený druhotný pohyb držitelů dočasné ochrany. Pokud zdejší soud řízení nepřeruší, navrhuje žalovaný žalobu jako nedůvodnou zamítnout.

IV. Hodnocení věci soudem

15. Krajský soud se, za splnění podmínek dle § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení jednání, v intencích žalobních bodů zabýval tím, zda lze na základě zjištěného skutkového stavu dospět k závěru o nezákonnosti zásahu žalovaného, přičemž shledal, že žaloba **je důvodná**.
16. Mezi účastníky v podstatě není sporu o tom, že žaloba je přípustná, neboť to připouští i sám žalovaný. Zdejší soud je shodného názoru. Žalobci spatřují nezákonný zásah v tom, že jejich žádosti o udělení dočasné ochrany žalovaný posoudil jako nepřijatelné. Tím nepochybně zasáhl přímo do jejich individuálních práv. Přitom nejde o rozhodnutí, ale o faktický úkon bez formalizovaného procesu spojený s vyznačením důvodu nepřijatelnosti přímo v žádosti.
17. Krajský soud souhlasí s žalovaným v tom, že přípustnost žaloby nezakládá oprávnění podat opravný prostředek zaručené v čl. 29 směrnice o dočasné ochraně, neboť to se výslovně vztahuje pouze na osoby, které jsou z dočasné ochrany vyloučeny podle čl. 28 odst. 1 směrnice o dočasné ochraně, což není případ žalobce. Přímou z čl. 47 pododstavce prvního Listiny EU však vyplývá, že každý, jehož práva a svobody zaručené unijním právem byly porušeny, má právo na účinné prostředky nápravy před soudem. Právo osob požívajících dočasné ochrany na udělení povolení k pobytu na území některého členského státu vyplývá přímo z čl. 8 odst. 1 směrnice o dočasné ochraně. V nynější věci proto nelze použít § 5 odst. 2 lex Ukrajina, který v případě nepřijatelných žádosti vylučuje soudní přezkum, neboť toto ustanovení je v rozporu s unijním právem.
18. Jak již bylo konstatováno, nezákonný zásah žalovaného žalobci spatřují v popsáném postupu žalovaného, kterým vyhodnotil jejich žádosti o udělení dočasné ochrany ze dne 2. 8. 2024 jako nepřijatelné ve smyslu § 5 odst. 1 písm. d) lex Ukrajina.
19. Podle § 5 odst. 1 písm. d) lex Ukrajina *žádost o udělení dočasné ochrany je nepřijatelná, jestliže je podána cizincem, kterému byla udělena dočasná nebo mezinárodní ochrana v jiném členském státě Evropské unie. Podle druhého odstavce téhož ustanovení Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky nepřijatelnou žádost cizinci vrátí a sdělí mu důvod nepřijatelnosti; soudní přezkum je vyloučen.*
20. Podle čl. 28 odst. 1 směrnice o dočasné ochraně členské státy mohou vyloučit osobu z poskytnutí dočasné ochrany, pokud
 - (a) *existují závažné důvody se domnívat, že*
 - i) *tato osoba spáchala zločin proti míru, válečný zločin nebo zločin proti lidskosti, jak je definují mezinárodní dokumenty vypracované za účelem přijetí předpisů týkajících se těchto zločinů*
 - ii) *tato osoba spáchala vážný nepolitický zločin mimo území hostitelského členského státu předtím, než ji tento stát přijal na své území jako osobu požívající dočasnou ochranu;*
 - iii) *tato osoba je vinna činy proti cílům a zásadám Spojených národů; anebo*
 - (b) *existuje důvodné podezření, že by tato osoba mohla ohrozit bezpečnost hostitelského členského státu nebo že vzhledem ke skutečnosti, že byla na základě pravomocného rozsudku odsouzena za*

mimořádně závažný trestný čin, představuje nebezpečí pro společnost hostitelského členského státu.

21. Je třeba předeslat, že otázkou nepřijatelnosti žádosti o dočasnou ochranu podle § 5 odst. 1 písm. d) lex Ukrajina se správní soudy již opakovaně zabývaly. Proti žalovanému směřovalo již několik žalob na ochranu před nezákonným zásahem, neboť jako nepřijatelné vrací žádosti Ukrajinců, kteří mají nebo měli dočasnou ochranu přiznanu v jiném členském státě EU (či o ni žádali) a následně o ni požádali též v ČR. Vztahem vnitrostátního práva a směrnice o dočasné ochraně se zabýval zdejší soud v rozsudku ze dne 31. 8. 2023, č. j. 41 Az 28/2023-42, byť na půdorysu kauzy odnětí dočasné ochrany a v režimu žaloby proti rozhodnutí. Kladl si otázku, zda lze důvody pro neudělení dočasné ochrany rozšiřovat nad rámec směrnice o dočasné ochraně. Dospěl k závěru, že to možné není. Výčet důvodů uvedených v čl. 28 směrnice o dočasné ochraně je totiž taxativní. Vyrovnal se argumentačně též s odlišnými názory vyslovenými Krajským soudem v Českých Budějovicích a (v jednom případě i) Nejvyšším správním soudem (body 26-45 citovaného rozsudku).
22. Ve skutkově totožných věcech pak krajský soud v rozsudcích ze dne 21. 12. 2023, č. j. 30 A 70/2023-40; ze dne 14. 3. 2024, č. j. 62 A 14/2024-37, či ze dne 11. 7. 2024, č. j. 29 A 39/2024-39, shodně shledal, že zásah žalovaného spočívající v tom, že žalobci či žalobkyni vrátil žádost o dočasnou ochranu jako nepřijatelnou, byl nezákonný. Ani v nynější věci nemá zdejší soud důvod se od tohoto svého názoru odchylovat. V podrobnostech tedy poukazuje na odůvodnění právě citovaných rozsudků. Na tomto místě pouze ve stručnosti rekapituluje podstatu důvodů.
23. Závěr o rozporu české úpravy nepřijatelnosti žádosti o dočasnou ochranu v lex Ukrajina s unijním právem přitom není ojedinělým závěrem formulovaným jen Krajským soudem v Brně (shodně viz rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2023, č. j. 11 A 80/2022-79, a ze dne 31. 8. 2023, č. j. 6 A 77/2022-52, nebo rozsudky Krajského soudu v Plzni ze dne 12. 6. 2023, č. j. 55 A 12/2023-95, a ze dne 27. 6. 2023, č. j. 57 A 20/2023-66)
24. K obdobnému závěru o nepřípustném rozšiřování důvodů pro neudělení dočasné ochrany dospěl už dříve také Veřejný ochránce práv. Ombudsman se zabýval například případem Ukrajinky, která požádala v České republice o dočasnou ochranu, ačkoliv ji měla v Polsku: „*Směrnice o dočasné ochraně neumožňuje vyloučit osobu z dočasné ochrany z toho důvodu, že by jí byla dočasná ochrana udělena v jiném členském státě. Vyloučení nad rámec důvodů uvedených ve směrnici je nepřípustné*“ (srov. str. 11 zprávy o šetření ze dne 22. 2. 2023, sp. zn. 14372/2022/VOP/VVO, dostupné na <https://eso.ochrance.cz/>). Krajské soudy ve výše citovaných rozsudcích odkazují i na další nezávazné, ale inspirativní zdroje, zejména odkazovaný dokument Komise.
25. S výše popsány závěry krajský soud souhlasí a má za to, že dopadají i na nynější věc. Žalovaný je s judikaturou krajských soudů a stanoviskem Veřejného ochránce práv nepochybně seznámen. Bylo by proto nadbytečné danou argumentaci v úplnosti opakovat.
26. Žalovaný je naproti tomu toho názoru, že směrnice o dočasné ochraně neupravuje souběžné žádosti o dočasnou ochranu v několika členských státech. Proto má český zákonodárce „volnou ruku“ a úprava v lex Ukrajina je toho výrazem. Takový zjednodušující výklad však není na místě. Žalovaný při svých úvahách opomíjí, že směrnice zapovídá, aby národní úprava postavení cizince zhoršila.
27. Směrnice o dočasné ochraně zavádí minimální standardy pro poskytování dočasné ochrany (čl. 1 této směrnice), přičemž z podstaty těchto norem vyplývá pravomoc členských států

zavádět nebo udržovat příznivější opatření pro osoby požívající dočasné ochrany (body 8, 12 a čl. 3 odst. 5 této směrnice). Úprava ve směrnici o dočasné ochraně je projevem tzv. minimální harmonizace a úroveň ochrany v národních právních řádech může jít pouze „výše“, tedy ve prospěch cizince. Směrnice o dočasné ochraně upravuje v čl. 28 možnost vyloučit určitou osobu z poskytnutí dočasné ochrany z taxativních důvodů. A mezi nimi není možnost členského státu nepřijmout žádost o dočasnou ochranu z důvodu, že o ni žadatel požádal v jiném členském státě. Důvodem nepřijatelnosti žádostí žalobců proto nemohlo být to, že jim dočasnou ochranu udělilo Slovensko, dříve Nizozemí a původně i Česká republika, které se nicméně vědomě vzdali. Takový důvod nepřijatelnosti by byl v rozporu se směrnicí o dočasné ochraně.

28. Žalovaný dále argumentuje článkem 11 směrnice o dočasné ochraně (a souvisejícím rozhodnutím Nejvyššího správního soudu) a nutností ochrany před zneužíváním práva a tím, že žalobci nejsou vysídlenými osobami, neboť mají dočasnou ochranu na Slovensku.
29. Zdejšímu soudu je znám rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2022, č. j. 2 Azs 178/2022–46, který podporuje argumentaci žalovaného a ve kterém Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že žadatelé o dočasnou ochranu si mohou vybrat stát, na který se obrátí, ovšem pak jej už nemohou měnit (srov. bod 24 citovaného rozsudku). Zdejší soud svůj nesouhlas s argumentací Nejvyššího správního soudu vyjádřil v již citovaných rozhodnutích sp. zn. 41 Az 28/2023 a sp. zn. 30 A 70/2023. Nejvyšší správní soud argumentuje zejména čl. 11 směrnice o dočasné ochraně, podle kterého *členský stát převezme zpět osobu požívající na jeho území dočasné ochrany, pokud se tato osoba v průběhu doby stanovené rozhodnutím Rady podle článku 5 bez povolení zdržuje na území jiného členského státu nebo se bez povolení snaží na toto území vstoupit*. Za prvé, členské státy se dohodly, že čl. 11 směrnice o dočasné ochraně nebudou na Ukrajince prchající před válkou aplikovat (srov. bod 2 *právo na volný pohyb* operačních pokynů). Za druhé, z článku 11 směrnice o dočasné ochraně Nejvyšší správní soud dovozuje, že dočasnou ochranu lze získat jen v jednom členském státě a nelze jej opustit a žádat o dočasnou ochranu v jiném státě. K tomu však Nejvyšší správní soud dospěl bez bližšího odůvodnění. Samozřejmě platí, že občan Ukrajiny by měl mít v jeden moment dočasnou ochranu pouze v jednom členském státě. Nicméně v praxi se to má projevit tím způsobem, že se může přemístit do jiného členského státu a požádat o ochranu zde. Dočasná ochrana udělená v původním státě by tím měla zaniknout (shodně též rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 24. 10. 2023, č. j. 57 A 67/2023–39).
30. Žalovaný též poukazoval na zneužití práva, které vidí v tom, že Ukrajinci žádají o ochranu v několika členských státech. Zneužití práva ovšem nebylo důvodem pro vrácení žádosti, proto se argumentace žalovaného míjí s předmětem řízení. Zneužití práva není ani zákonným důvodem pro nepřijatelnost žádosti o dočasnou ochranu. Kvůli zneužití práva by žalovaný mohl zamítnout žádost o dočasnou ochranu, avšak teprve po provedení správního řízení, v němž by žádost věcně přezkoumal (srov. rozsudky Krajského soudu v Plzni ze dne 6. 9. 2023, č. j. 77 A 30/2023–68, bod 82, nebo ze dne 12. 6. 2023, č. j. 55 A 12/2023–95, bod 89). Za zneužití práva krajský soud rozhodně nepovažuje chování, kdy žalobci v nyní projednávané se prvotně přemístili za rodinnými příslušníky do Nizozemí, aby se následně ze zdravotních důvodů žalobkyně a) neúspěšně pokusili vrátit do České republiky, kde jim byla dočasná ochrana odeprána. Žalovaný zcela zjevně pomíjí tu skutečnost, že navazující přesuny žalobců na Slovensko, resp. podání žádosti v Německu jsou bezprostředním důsledkem odmítavého postoje žalovaného k opětovnému podání jejich žádostí o udělení dočasné ochrany na území České republiky. Tvrzení žalovaného o tom, že se jedná o „učebnicový příklad“ zneužití práva; že žalobci se vydali hledat zřejmě očekávané

lepší podmínky v jiné zemi EU či že si žalobci nezaslouží jakékoliv ochrany pak krajský soud považuje v kontextu úskalí, kterým žalobci v důsledku válečného konfliktu musejí čelit, za zcela nevhodné a zarážejícím způsobem necitelné.

31. Soud nepřisvědčil žalovanému ani v tom, že na žalobce nelze pohlížet jako na vysídlené osoby, protože mají dočasnou ochranu na Slovensku. Podle čl. 2 písm. c) směrnice o dočasné ochraně se vysídlenými osobami rozumějí „*státní příslušníci třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti, které musely opustit zemi či oblast původu nebo byly evakuovány, zejména na výzvu mezinárodních organizací, a nemohou se s ohledem na stávající situaci v zemi vrátit za bezpečných a trvalých podmínek, a na které by se případně mohl vztahovat článek 1 oddíl A Ženevské úmluvy nebo jiné mezinárodní či vnitrostátní akty poskytující mezinárodní ochranu, zejména*
i) osoby, které uprchly z oblastí ozbrojených konfliktů nebo endemického násilí;
ii) osoby, kterým vážně hrozí systematické nebo obecné porušování lidských práv, či osoby, které se staly obětmi takového porušování lidských práv“.
32. Definice vysídlené osoby je proto zcela nezávislá na tom, zda taková osoba má přiznánu dočasnou ochranu v nějakém členském státě, nebo ne. Stále se nemůže vrátit do země původu za bezpečných a trvalých podmínek. To určuje její status vysídlené osoby (srov. již citovaný rozsudek zdejšího soudu sp. zn. 41 Az 28/2023).
33. Zdejší soud si je vědom, že ohledně sporných otázek předložil Nejvyšší správní soud předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie (předkládací usnesení ze dne 30. 11. 2023, č. j. 8 Azs 93/2023-37). Tuto skutečnost nicméně v nynější věci nevyhodnotil jako důvod pro přerušení řízení. Přerušení řízení v těchto případech není obligatorní, zdejší soud se přitom ztotožňuje s dosavadní převažující judikaturou správních soudů. V posuzované věci bylo namíste nejdříve využít přednostní aplikace unijního práva. Každý vnitrostátní soud má povinnost na základě vlastní pravomoci upustit od použití jakéhokoli vnitrostátního ustanovení odporujícího unijnímu právu, které má ve sporu, jenž mu byl předložen, přímý účinek, aniž musí nejprve žádat o jeho odstranění legislativní cestou nebo jakýmkoli jiným ústavním postupem či na toto odstranění čekat (např. rozsudek Soudního dvora ze dne 25. března 2021, *BT proti Balgarské Narodné Bance*, C-501/18, bod 72). Kromě toho soud v nynější věci dle zákona rozhoduje přednostně dle § 56 odst. 3 s. ř. s. a nehodlá ponechat žalobkyni po dobu řízení o předběžné otázce, která může být poměrně dlouhá (průměrně 16 měsíců dle Výroční zprávy Soudního dvora Evropské unie za rok 2023, dostupné na <https://curia.europa.eu/>), v nejistotě.
34. Za dané situace už krajský soud nerozhodoval o opětovném návrhu žalobců na vydání předběžného opatření ze dne 11. 10. 2024.

V. Závěr a náklady řízení

35. Na základě výše uvedených úvah shledal soud žalobu důvodnou a zásah žalovaného spočívající ve vrácení žádosti žalobcům pro nepřijatelnost byl nezákonný (§ 87 odst. 2 s. ř. s.). Jelikož následky tohoto nezákonného zásahu stále trvají, přikázal soud žalovanému, aby obnovil stav před zásahem. Žalovaný si tedy – přinejmenším v tomto konkrétním případě – osvojí závěr soudu, že žádosti žalobkyně a), žalobkyně b) a žalobce c) nejsou nepřijatelné podle § 5 odst. 1 písm. d) lex Ukrajina, jelikož dočasná ochrana udělená jiným státem nepřijatelnost nynější žádosti nezakládá.

36. Výrok o nákladech řízení se opírá o § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobci měli ve věci plný úspěch, proto by měli právo na náhradu nákladů, které v řízení před soudem účelně vynaložili. Žalobci však žádné náklady nepožadovali a nebylo zjištěno, že by nějaké musel vynaložit. Proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal. Procesně neúspěšný žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 15. října 2024

Zuzana Bystřická v.r.
předsedkyně senátu